

СИМВОЛІЧНЕ СВІТЛО СВІТЛИЦІ

Хто побував у цьому місці, називає його «машиною часу», «порталом в автентику». Мова про майстерню-світлицю народних ремесел і декоративного мистецтва, яку 5 грудня 2012 року відкрив у Буковинському центрі культури і мистецтва очільник установи, етнолог і колекціонер старожитностей Микола Шкрібляк. Основу експозиції складають унікальні зразки традиційних строїв Чернівецької області. Тут і Буковинська Гуцульщина, і Буковинське Передгір'я, і колоритна Північна Бессарабія, і Буковинське Попруття, і Буковинська Наддністрянщина. Окрім одягової культури, відвідувач побачить і експозицію, присвячену традиціям осередків української кераміки, дереворізьблення, вишивки, писанкарства, нанизування бісеру, гуцульського боднарства, ткацтва тощо. Усі артефакти народного мистецтва, представлені у світлиці, — це приватна колекція старожитностей Миколи Шкрібляка. Етнолог не тільки збирає зразки вишивки, писанкарства, ткацтва тощо, а й робить усе для того, щоб ці зразки говорили до відвідувача живою орнаментальною мовою.

Світлицю відкривали символічно: не перерізали червону стрічку, як звиклося, а засновували нитки на снувавку. Буковинська ткаля Євдокія Візнюк здійснила цей символічний жест, щоб у цій світлиці ткалося світле й сильне.

Особливе життя майстерня-світлиця має тоді, коли в ній проводять майстерки з гончарства (Іван Гончар), ткацтва (Євдокія Візнюк, Олена Прокоп'юк), писанкарства (Василь та Альона Беженарі), гуцульської боднарки (Володимир Ворончак і світлої пам'яті Марко Томюк), різьбярства (Дмитро Курик, Володимир Запорожець, Федір Чев'юк), хусткування (авторка цього есею), процесу одягання вінка з ковилою (Галина Вівчарюк) та багато інших.

Окрім майстер-класів, тут систематично відбуваються лекції та етнографічні студії. Відвідувачі цих заходів можуть дізнатися про свіжі експедиційні новинки, а також почути про найцікавіші архівні знахідки щодо таких елементів нематеріальної культурної спадщини України, як:

- новорічна традиція буковинського маланкування;
- традиція Щедрого вечора в Україні;
- гуцульський орнамент;
- гуцульська боднарка;
- буковинська та бессарабська тайстра: традиції виготовлення і побутування;
- буковинські поминальні деревця з дарами;
- буковинський урочистий вінок із ковилою;
- коболчинська кераміка;
- культура приготування й споживання голубців на Буковині;
- українська писанка: традиції та мистецтво;
- культура приготування українського борщу.

Лектори детально розповідають і про ті елементи нематеріальної культурної спадщини, які внесені лише до обласного переліку (деякі з перспективою включення до національного):

- буковинський гердан;
- обряд на викликання дощу «ховання ляльки»;
- традиції випікання великоднього обрядового хліба на Буковині;
- традиція віншування чоловіків-іменинників «чугою»;
- буковинський тканий рушник;
- будівельна традиція «суха кладка».

За 12 років діяльності майстерня-світлиця народних ремесел і декоративного мистецтва Буковинського центру культури і мистецтва (БЦКМ) прийняла сотні й тисячі буковинців різного віку, українців загалом (практично з кожної області установа має як делегаційні, так й індивідуальні

відвідини). Знають про світлицю й іноземні гості зі США, Румунії, Фінляндії, Естонії, Норвегії, Бразилії, Швейцарії, Німеччини, Йорданії, Південної Кореї, Китаю, Ізраїлю й багатьох інших країн світу.

Часто від гостей з діаспори можна почути таку тезу: «Мої прабабусі були з Буковини, й вони передали ту стару мову, ще діалект. Як добре, що у вас у світлиці можна почути діалект, пригадати його, розсмакувати».

Майстерня-світлиця народних ремесел та декоративного мистецтва БЦКМ і етнографічний проект «Спадщина» стали важливим чинником реалізації двох проектів із вивчення й популяризації народної культури: «Відродження буковинського ліжникарства» (проект Буковинського центру культури і мистецтва) і «Школа буковинської тайстри» (проект ГО «Вишиваний дивотвір» у співпраці з Буковинським центром культури і мистецтва). Обидва проекти реалізовані за підтримки Українського культурного фонду й мають спільний компонент — відродження ткацьких традицій (створення ліжників або ж тайстр) на основі експедиційної роботи й практичних поетапних занять із майстрами-менторами.

З початку повномасштабного вторгнення майстерня-світлиця народних ремесел та декоративного мистецтва БЦКМ стала оазою затишку й світла для гостей-переселенців, для яких установа в співпраці з МКУ «Резиденція молоді» три сезони проводила курси української мови. Вечори при свічках, екскурсія в смаки дитинства, етнографічний калейдоскоп звичаїв областей України, історія репресованих традицій, лекція «Тема за побажанням», етнографічні студії просто неба та лекція «На килимі», етнографічні дефіле й лабораторія спогадів. Усе це проводили й проводять з головною метою — дати якнайбільше знань про своє, рідне.

Сама установа, у якій відкрито майстерню-світлицю, має поважну багатолітню історію. У 2025 році їй виповню-

ється 85. Одним із головних напрямів її роботи є вектор «Спадщина», спрямований на вивчення традиційної культури та її популяризацію. І з 4 січня 2018 року «Спадщина» отримала медійне життя, ставши онлайн-платформою зі статтями, документальними фільмами, навчальними роликами тощо, із сумарною кількістю понад 40 000 підписників. В активі проекту в співпраці з Національною академією наук України — вивчення й популяризація традиційної культури національних спільнот нашого краю: євреїв, румунів, молдованів, поляків, ромів, австрійців, німців, кримських татар та інших.

Також проект активно співпрацює з медіа, випускає подкасти, пише дослідницькі книжки, читає виїзні лекції (Волинська, Рівненська, Київська, Хмельницька, Одеська, Львівська, Івано-Франківська області), бере участь у міжнародних заходах із промоції традиційної культури Буковини (Румунія, Молдова, Грузія, Франція, Польща, Сербія, Білорусь та інші). Курує етнографічний проект «Спадщина» авторка цього нариса — Іванна Стеф'юк.

Окрема сторінка життя світлиці — проекти «Буковинське Різдво», «Сонце Великодня», «Смаки Буковини». Усі вони мають однойменні сторінки й спрямовані на популяризацію традиційної культури в найширшому форматі.

Ще один із форматів — виїзні етнографічні студії, присвячені культурі шипинської кераміки в Музеї трипільської культури при клубі родинного відпочинку «Буковинська Троя» (очільник Володимир Воронюк).

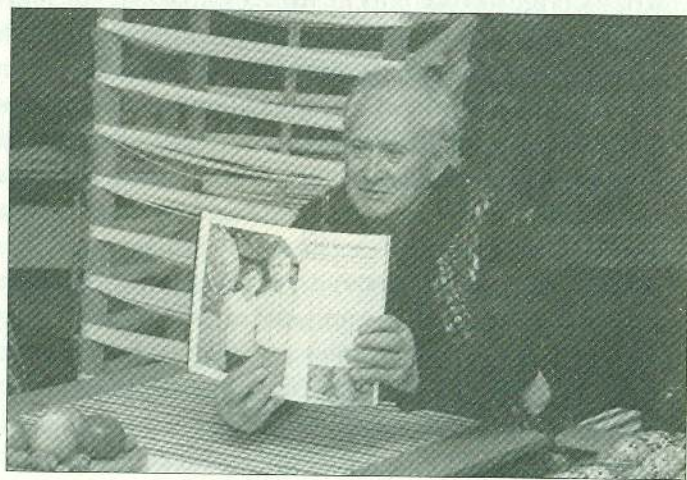
Виступаючи на відкритті майстерні-світлиці народних ремесел та декоративного мистецтва, Микола Шкрібляк чесно зізнався: збулася його велика мрія. Мрія створити такий простір, який еднав би навколо традицій майстрів і учнів, теоретиків і практиків.

І сьогодні світлиця — правдиве місце світлої сили, де вкотре пересвідчуєшся: наша народна культура не просто багата й красива, а й глибоко символічна. Від візерунка

й до логіки обрядової дії — можна читати все. І щоб цей портал розкрився, варто лише бути відкритими до знань. Без обмежень, упередженостей і стереотипів.

Гості з міста Кимполунг-Молдовенеск (Румунія)

У світлиці Вітторіо Соротюк,
голова Об'єднання українців Бразилії

Почесний відвідувач етнографічної студії,
присвяченої культурі Шипинської землі, Віктор Юценко.
На фото також засновник Музею трипільської культури
(с. Реваківці) Володимир Воронюк

Заняття «На скорці», присвячене ткацьким традиціям
Буковини. Проводить учасниця проекту «Спадщина»,
кандидатка філологічних наук Ольга Меленчук

Заняття про вишиті сорочки знаменитостей
до Всесвітнього дня вишиванки

Сімейна пара з Гельсинкі пізнає українські традиції

Гість із Південної Кореї